

כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלַם:

(פ' א' ע"ב)

7

בא להורות לנו, שנדע אל נכון עיקר התכלית של עבודת ד' שיוצאת מבתי כנסיות, דהתכלית היותר נשגבה בכל העבודה החלקית שכל אחד מישראל עוסק בעבודת ד', אינה נגמרת בעבודה הפרטית של כל יחיד, כי חפץ ד' ית' בעולמו יוצא דוקא ע"י כלל ישראל. ע"כ יסוד העבודה הוא הדבר המאמץ את כלל ישראל בסגולתו העצמית, שכל עבודת הפרטיות הנה כאברים אל הגוף הכללי הזה. והנה התיחדות ישראל בסגולתו א"א לבא בהיותו בגלות ביחוד, ע"י ההזמנה לשעה לעבודת ד' בבית הכנסת, או אפי' כמה שמתחידים פרטים לעסוק בתורה בבית המדרש. כ"א הדבר העקרי הוא מה שמאחד את כל העם כולו, והוא כמה שכל העם חי חייו הפרטים הכל ע"פ דרכה של תורה, וההלכות הפרטיות שהן מתלוות בכל דרכי החיים של האדם בחיי היחיד וחיי הציבור וחיי המשפחה, הנהגת הבית המאכלים והמלבושים, רק בזה מתאחד כל עם ד' הגוי כולו ומתגדל בסגולתו המיוחדת, להיות עם קדוש לד', חי וקיים ובא לקץ הימים לתכליתו האמיתית. אבל בעבודה פרטית לשעה, לא היתה התכלית נגמרת כלל, שכבר אפשר שיתאגדו כמה אומות אחרות לעבודת ד' פרטית מיוחדת לשעת תפילה, או שעה קבוצה של תורה. אבל סגולתם הפרטית של ישראל התייב ניכרת ומצויינת רק בזה, שכל עם ד' מתנהג בכל דרכי חייהם ע"פ תורת ד', והם מתאחדים בזה בהתאחדות נפלאה, ורק בדבר הלכה שמאחד כל העם בכל דרכי חייהם, ומקשרם במעלות קדושות ומדות המצויינות של ישראל בזה באה ג"כ על מכונה התכלית של בתי כנסיות ובתי מדרשות. כי התורה והתפילה נותנות פריץ להתנהג ע"פ דרכה של תורה, באהבת ד' ויראתו בכל דרכי החיים, ודרכי החיים הם הם המאחדים את כל הכלל כולו, באופן שישלם החפץ העליון הבא מכלל עם ד'. ע"כ אוהב ד' את השערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות, ועל ידי אותן השערים אנו מכיירים ערך הבתי כנסיות ובתי מדרשות. ויותר צריך זירוז ערך הבתי כנסיות שמיוחדין לתפילה, שלא יחשבו רק כדבר מיוחד לעבודת ד', רק בשעת כניסתם בהם, כ"א לתן פרי בכל יתר חלקי החיים. והנה כ"ז שהי' ביהמ"ק קיים, הי' הוא התל שהכל פונים אליו, לאחד את כלל ישראל באחדות נפלאה ובקדושה עליונה. אבל מיום שחרב ביהמ"ק אין לנו שום דבר שיאגד את הכלל, לא ע"י אגודה חיצונית כ"א אגודה פנימית חיה וקדושה, כדוגמת ביהמ"ק שנקרא בית חיינו, שהי' מאגד את כלל ישראל, לא אגד גופני בלבד, כ"א אגד רוחני מוסרי בהשתוותם בדעות ובמדות קדושות באור ד', כ"א דבר הלכה, שמקפת את כל החיים הפנימיים ועושה רושם חזק ע"י ההשתוות המעשית של המנהגים הטובים וכל הליכות החיים, שזה מביא לתכלית החפץ הנשגב שיוצא מכלל ישראל כולו. ע"כ התפילה, שביארנו שעיקרה נוסדה לדומם הכח המוסרי הכללי, שהוא תכלית כל החמודות, כשם שהיא עיקרית להיות עם הציבור כשביל זאת ההכרה, כן היא ראויה להיות במקום שמחכתין שם הלכות, שהן הנה הליכות החיים לכל קהל עם ד', להשוותם יחד, לעשותם לגרי קדוש אחד בארץ, חטיבה אחת בעולם?

40-1 פ' א' ע"ב

9  
את הא בקצרה. ראינו זמני 2. ד שנקרא הרמב"ם לתתבונן שמתקבו דכתיב: 10 כאברהם כי מרא מפורטת לשם ד' באי-עול 14 הוא מקודשת הוא רק העבודה אין כל העתידה 10 מצבה"ה מחיצות יכולים אותה ה מצטייני 14 הזה עדי אשר לו בשם ד' אלה תח בניטי 10 גדולה. לנו באו אוחז לו הקורא אל בני כבר שז בסיס י והם הנ לחקות ונלכה 40 מצוי כ מציון ר

הדבר אשר הזה ישעיהו בראמוץ על-יהונה וירושלם: והנה 5  
באחרית הימים נבון ירליה הר בית-יהנה בראש הקהלים ונשא  
מבצעות ונקרו אליו כל-הגוים: וקלכו עמים רבים וקמרו לכו 1  
ונעלה אל-הר-יהנה אל-בית אלתי יעלב וירנו מדרליו ונלכה  
באחרתיו כי מציון תצא תורה ודבר-יהנה מירושלם: ונפטל 1  
בין הגוים והוכיחו לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים  
ונחיתותיהם למזמרות לא-ישא גוי אל-גוי חרב ולא-יקמרו  
עוד מלחמה: 1  
1810 א 6

2  
באחרתיו, דרך ולרס שניהם מיוחדים לרסס (כי זה הדלם  
מן נמיס המיוחד ליסיד), רק הדך הוא הגדול הסול  
ממדינה למדינה, וממנו יסמטפו ארסות לערים ולכפרים  
תורה ודבר ה', מנאל למעלה (6 י):  
1810 א 6  
3  
יש הדל בן דבר ה' וכן תורה  
אלהינו, דבר ה' הוא הנצחה, ומורה היא פורת מש  
1810 א 6

4  
לכניקרח מזמור שיר  
א אהב יהנה שערי ציון  
ב גבדות מדבר בך  
1810 א 6

5  
אמר ליה רבא לרפרם בר פפא: לימא לן  
מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב  
חסדא במילי דבי פנישתא אמר ליה, הכי אמר רב  
חסדא: מא דכתיב "אהב ה' שערי ציון מקל משכנות  
יעלב" - אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר  
מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו דאמר רבי תיא  
בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין  
לו לתקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של  
הלכה בלבד. ויאמר אבני: מריש הנה גריסנא בגו ביתא  
ומצלינא בבי פנישתא, פיון דשמענא להא דאמר רבי  
תייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש  
אין לו לתקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות  
של הלכה בלבד - לא הנה מצלינא אלא היכא  
דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו  
תליסר בבי פנישתא בטבריא לא מצלו אלא בתי עמודי  
היכא דהוו גריסי.  
1810 א 6

6  
ואמר ר' 25: "אין לו להקב"ה בעולמו חוץ מארבע אמות  
של הלכה". והתבונן בזה הדבור, כי אם תעני בו בפשוטו - תראהו בסקלית הרחוק מן  
האמת. קאלו ארבע אמות של הלכה בלבד הו סקלית, ושאר הסקמות והדיעות  
משלכות. ובזמן שם נעבר ומי שאחריו, שלא היתה שם הלכה - נמצא 26 שלא הנה לה  
בעולם כלום. אבל אם תעני בזה הדבור עיון פנימי, תראה בו מן הסקמה דבר פלא,  
ותמצאהו כולל דבר גדול מן המשללות...  
הנה התבאר מאלה ההקדמות, כי תכלית עולמנו 15 ומה שבו אמןם היא: איש חכם  
נטוב. ונאשר יצלוהו ביד איש מן המין האנושי הסקמה והמעשה - רצוני לומר  
ב"סקמה": ציור האמתות כמות שהו, והשגת כל מה שאפשר שישיגהו האדם,  
וב"מעשה": ישר המצו 16 בדברים הטבעיים, והקמת ההתמכרות, ושלא ירח מהם  
אלא מה שיש בו קיום הגוף, והקמת המדות פלו - גרי איש אשר זה יהיה מצבו, הוא  
הסקלית. וזה הענין לא נודע מן הנביאים בלבד, אלא החכמים מן האמות הסדמוניות,

ואמר רבי אלעזר: מאי דכתיב 'והלכו עמם רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו' אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחקו אלא: לא כאברהם שכתוב בו 'הר', שנאמר 'אשר יאמר היום בהר ה' יראה', ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר 'יצא יצחק לשוח בשדה'. אלא כי יעקב שקראו בית, שנאמר 'ויקרא את שם המקום ההוא בית אל'.

בסו"ס ד' ס' ק"א

10

וכל כך למה, משום שנאמר 'כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים'. ציון וירושלים הם שמות מכוונים, לעומת הסגולה הפנימית המציינת את ישראל בתור עם לבדד<sup>1</sup> מתייחד בסגולותיו, ציון, עולה למעלה לשם ולתפארת, ירושלים עיר הקודש, אליה ינהרו עמים רבים<sup>2</sup>, על ידה יובא רוח ד' אשר על ישראל אל תוך עולמם הפנימי של איים רחוקים<sup>3</sup>. והנה יסוד האמונה הוא, שאין אפשר לרוח ד' הכללי להתקיים בישראל ובעמים, כ"א כשיהי' נשמר בישראל ע"פ התנאים המיוחדים להם, שהם כל ארחות התורה ופרטיה שהם מקיימים את ישראל לעם בארצו ובציונו. ע"כ מציון תצא תורה, פרטי דת ודין השייכים לישראל<sup>4</sup>, דבר זה יעמיד החזון שיצא דבר ד' ע"פ רוח התורה בכללה מירושלים להיות לאור לכל העולם כולו.

ציון אלו גלות ח"א מ' 299

פְּעֻלַת הַיְדִיעוֹת הַסּוּדוֹת

10

הידעות הסודיות היותר עליונות אין מגמתן להתפשט בעולם בהתפשטות כמותית, שידעו מהן רבים, כי זהו דבר שאי אפשר. ואם ידעו רבים מסגנון החיצון, לא ידעו כלום בתוכנו הפנימי, ויהיה הדבר מויק יותר ממה שהוא מועיל. אמנם הן צריכות לחדור לכל אלה שבהם נמצאת סגולה עליונה של הסתכלות גבוהה. ואלה היחידים, בגבהם הרוחני, מרוממים הם את העולם משפלותו ע"י מציאותם לבד, לא ע"י השפעתם הניכרת. את הרזים הפנימיים אינם מגלים, ולא יוכלו לגלות. אבל מה שהאורה הגדולה גורמת בעצם בכל כחה, בהתפשטות ניצוציה גם על כל מה שהוא מגולה, על מבט כל עין, על כל שיחה ותנועה, על מהות הרצון, על מגמת החיים, הכל פועל, ומעורר, מחזק ומקדש את הכל.

גם המגמה הכללית בהשפעתם של ישראל בעולם איננה התפשטות לימוד של דעות, בדרך הלימוד וההשפעה הפשוטה והגלוית, אבל כשהאומה הזאת אוצרת יפה בקרבת את סגולתה, כבר העולם כולו מתעלה, מצד מה שיש בו סגולה פנימית כזאת, באוצר האנושיות. הפעולות וההדרכות שראו הנביאים הוא במעלה קטנה לגבי המעלה העליונה של הפעולה הפנימית. ובמקום שהנבואה שבאספקלריא שאינה מאירה אומרת, והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב, ויורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלם, שהיא הצעה למדרגה הפעולית הניכרת, שהיא המדרגה השנייה, אומרת הנבואה שבאספקלריא המאירה, היא תורת משה, ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים, כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר הדבר אל בני ישראל.

"איוות וואוה"ו ק"א מ' 5-10"

איוות וואוה"ו ח"א ס' תל"א

נזקק במנהגים הטבעיים פלם בישר המגן, פקר קנה המדות הטובות פלן, אלא שאין תקומה לו - קרי זה גם פן חסר השלמות, אכל הוא יותר שלם מן הראשון, לפי שפעלו זה אינו על דרך אמת וידיעה ברוכה. ולפיכך אומרים התקמים עליהם השלום<sup>20</sup>: "אין בור ירא חסא", כמו שבארנו. ומי שאמר על עם הארץ שהיא חסיד<sup>21</sup> - הריהו מקוים התקמים, אשר פסקו בזה באפן נחרץ, ומקוב השלם גם פן. ועל פן תקפא הנצוי בכל התורה: "וילמדוהם", ואחר פן<sup>22</sup>: "לעשותם"<sup>23</sup>, התקמה קדם המעשה, לפי שבתקמה גיע אל המעשה, והמעשה לא יביא אל התקמה. וזה הוא אקמם עליהם השלום<sup>24</sup>: "ששתלמד מביא לידי מעשה".

וקראת וואוה"ו ח"א מ' 10

9

את הגיוני-רוחי ע"ד מצבה, במה ובית-המקדש, למדרגותיהם, ארשום בזה למר בקצרה. ראינו שמצבה היתה אהובה בימי האבות, ונשאנה אח"כ לגמרי בלא שום התרומני. הבמה הותרה ונאסרה והותרה עד שנאסרה לגמרי, ע"י קביעת בית-עולמים שנקרא "נחלה" - שאין לה הפסק<sup>8</sup>, כמבואר שלהי זבחים. מזה תכן מצבה באר הרמב"ם בהלכות עבודה-זרה<sup>4</sup>, שהוא בנין שמתקבצים לעבודה סביבו. וראוי להתבונן על הקו המבדיל בין מרכז שמתקבצים לעבודה סביבו, שנחרק, ובין בנין שמתקבצים לעבודה בתוכו, שנשאר אהוב. הנה בפסחים פ"ח אמרו חז"ל: מאי דכתיב: "והלכו עמם רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב"? לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית. באור הדבר, כי מראש אמנה<sup>9</sup> כשהחל איתן האורחי<sup>10</sup> לקרא בשם ד', הלא לא היתה הקריאה מפורטת בדרך-עבודה מיוחד ומסודר להלכותיו, כ"אם להפנות את הלבבות בכלל לשם ד' אל עולם קונה שמים וארץ<sup>7</sup>. וסגנון זה אינו מניח הבדל בין עם לעם, וכל באי-עולם יוכלו יחד להתקבץ לעבוד את ד'. וזאת היא תוראת המצבה: נקודה מקודשת מרכזית, שהכל מתקבצים לעבודה סביבה באין הבדלה, אבל מעמד כזה הוא רק מעמד של הכשרה. מגמתה העליונה היא, שתבא לעולם אותה הסגולה של העבודה הרצויה, המסודרת ברוח ד' ומיוחדת לישראל עם-סגולה, ולזאת המדרגה אין כל באי-עולם ראויים להשתתף בשוה, ויעקב כאשר ראה את הסגולה המיוחדת, העתידה להופיע מורע בדרך ד' אשר יפרח ממנו, אמר אז: "והאבן הזאת אשר שמתי לפני יעקב, לא תהיה עוד מצבה חפשית, שהעבודה תהיה מרוכזת סביבה בלא הבדלת מחיצות, כ"אם "יהיה בית אלהים", בית מיוחד מוקף מחיצות, שרק הראויים לו יכולים לבא אליו, וכל העמים אין להם עדיין שום מושג איזו תועלת יש בכל אותה הפרטיות המסודרת, בכל אותם גופי-הלכות של תורה ומצוותיה, שישראל מצטיינים בהם בכל מעשיהם וביחוד בעבודה הקדש והמקדש. אבל אע"פ שבזמן זה עדיין לא זרח האור ולא הוכר הכח החי העליון מתהופעת העליונה המבוכה אשר לחלק יעקב בגופי תורתו המיוחדת לו, העולה על הכלליות של הקריאה בשם ד' אל עולם בכלל מכמה מעלות, לעתיד לבא כשיראו כל באי-עולם מה פעלו אלה החוקים והמשפטים, והקדוקים וגופי ההלכות, על אומה זו הנפלאה, שנתקיימה בניסי נסים וצצה ופרחה בקדושתה המיוחדת גם בימי עניה ומרודה וזכתה לאורה גדולה, בעת תבוא התגלות צדקתה וכבודה יאמרו כולם: מעתה נדע שלא די לנו באותה ההכללה של קריאה בשם ד' לבד במושג-האמונה הערום, אשר חשבנו אותה למספיק לכל התפקידים הנשמתיים, אלא צריכים אנו לעלות "אל הר ד'" הקורא בכללות לקדושת אמונת ד', והכרתו בכלל, למען נבוא אל הבית פנימה, "אל בית אלהי יעקב"<sup>10</sup>, ולא נסתפק עוד בהכרה כללית ובמושגים כלליים, שראינו כבר שאינם מספיקים להאיר את הסגולה העליונה בעולם ולבסס את האנושיות על בסיס יסודי, כ"אם נשוב לאשר זנחנו ואבן מאסנו מוכרח להיות לראש פינה, והם הם הלמודים הפרטיים שהם נחלת-יעקב המיוחדת לעד, כמה שנוכל עכ"פ לחקות ולקחת מהם רטיה למחץ העולם והאדם הלקוי בכל ערכיו, ויורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו". והלמוד הפרטי הזה המלא רוח מיוחד וסגולות מפורטות, אינו מצוי כלל בשוק הרוחני הכללי, ובגוים אין תורה<sup>11</sup> אע"פ שיש חכמה<sup>12</sup>, כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים<sup>13</sup>.

אדם שלם ה' 17: "פנתת ש תאוות - ות אלא מה כמו שראוי תה ומקבש ה' אפנו" קיים הגוף,